

Riksantikvarieämbetet
Avdelningen för arkeologiska undersökningar

RAPPORT UV ÖST 2005:57

ARKEOLOGISK FÖRUNDERÖKNING

Ett flatmarksgravfält i Agetomta

RAÄ 6, 7 och 133.

Inför husbyggnation inom Agetomta 2:3, Styrstads socken, Norrköpings kommun, Östergötland.

Dnr: 422-2993-2005.

Christina Helander

Riksantikvarieämbetet

Avdelningen för arkeologiska undersökningar

UV Öst

Roxengatan 7, 582 73 Linköping

Tel. 013-24 47 00

Fax 013-10 13 24

uvost@raa.se

www.raa.se

Text, grafik och foton: Christina Helander

Utskrift UV Öst, Linköping 2005

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, 801 82 Gävle. Dnr L 1999/3

© 2005 Riksantikvarieämbetet

Rapport UV Öst 2005:57

ISSN 1404-0875

Innehåll

Bakgrund 5

Syfte 5

Topografi och fornlämningsmiljö 5

Metod och genomförande 5

Undersökningsresultat 6

Åtgärdsförslag 6

Referenser 7

Administrativa uppgifter 7

Bilagor 8

Bilaga 1 8

Planer 8

Bilaga 2. 11

Anläggningslista 11

Fyndlista 11

Bilaga 3 12

¹⁴C-datering 12

Bilaga 4 13

Foton 13

Bilaga 5 14

Nyantecknade UV-nummer 14

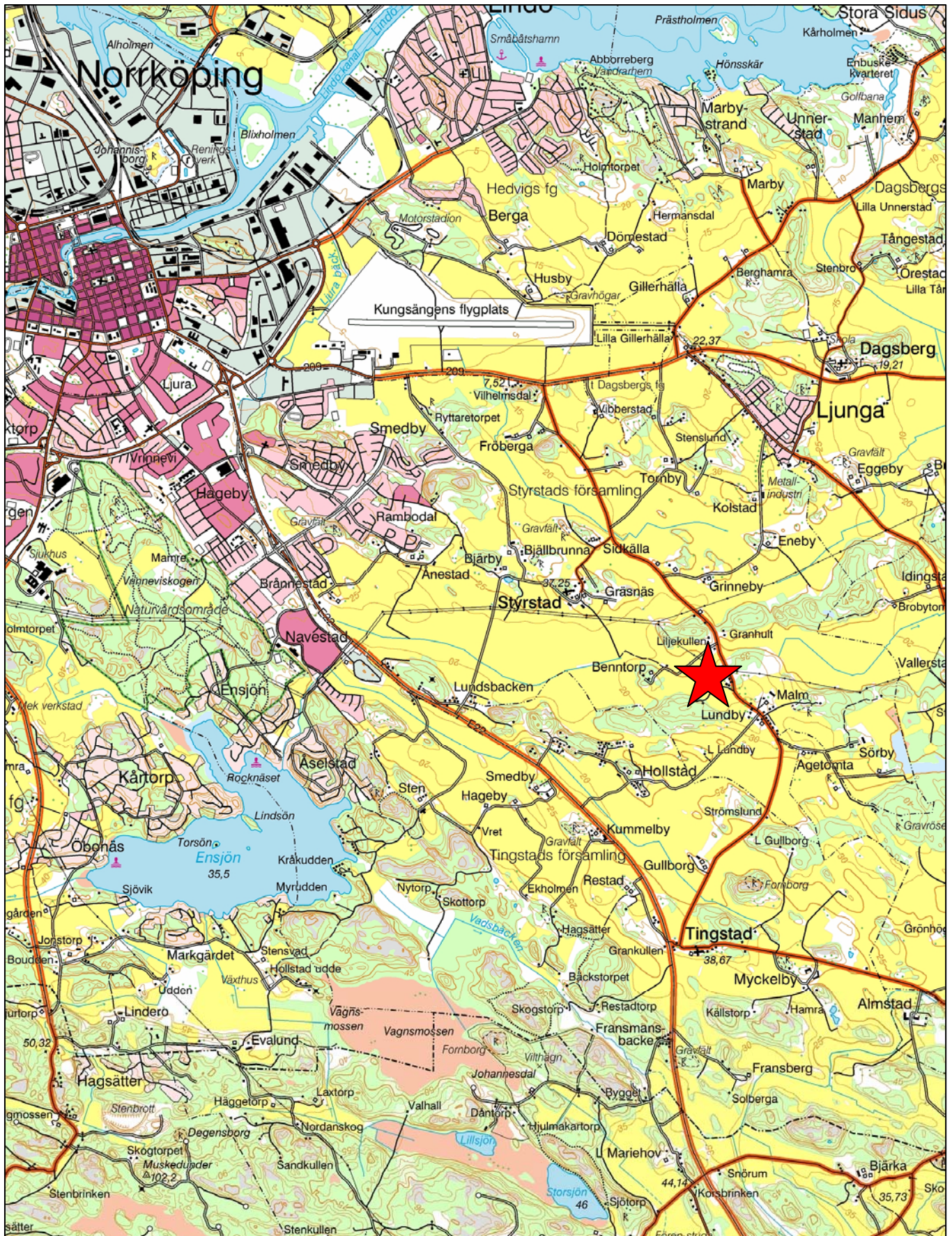

Fig 1. Utdrag ur Gröna kartan med undersökningsområdet markerat. Skala 1:50 000.

Ett flatmarksgravfält i Agetomta

Med anledning av en husbyggnation inom fastigheten Agetomta 2:3, Styrstads socken, Norrköpings kommun, Östergötland, utfördes en arkeologisk förundersökning under hösten 2005. Vid denna påträffades ett flatmarksgravfält från äldre romersk järnålder i åkermarken. Ett flertal brandgravar vilka innehöll sot, kol och brända ben, liksom fynd av keramik och resterna efter en hartstättning framkom. Resultatet har visat att en arkeologisk slutundersökning bör ske innan eventuell exploatering av området. Ansökan om tillstånd till exploatering ställs till Länsstyrelsen i Östergötlands län, kulturmiljöenheten. Länsstyrelsen fattar beslut i ärendet och anger vilka fortsatta arkeologiska åtgärder som kan komma att behövas

Bakgrund

På uppdrag av Linus Almén, J&A Entreprenad AB, Norrköping, har Riksantikvarieämbetet, Avdelningen för arkeologiska undersökningar, UV Öst, utfört en arkeologisk förundersökning inom Agetomta 2:3, Styrstads socken, Norrköpings kommun, Östergötland. Anledningen var en planerad byggnation av tre hus och därtill hörande ledningar.

Syfte

Syftet med förundersökningen var att bedöma utbredning, art och ålder av fornlämningsområdet tillhörande RAÄ 6, 7 (gravfält) och 133 (gravfält).

Topografi och fornlämningsmiljö

Det aktuella undersökningsområdet ligger i en mycket fornlämningsrik trakt som med sina gravfält och skålgropsförekomster har en tydlig bronsålders – äldre järnåldersprägling. Ett par kilometer söder om undersökningsområdet ligger också fornborgen Gullborg.

Undersökningsområdet ligger på en svag åsrygg i åkermarken, vilken sträcker sig åt söder och öster. I väster övergår åkermarken i en äppelodling och i nordost skärs den av en grusväg. Söder om det aktuella undersökningsområdet finns en koncentration av fornlämningar i form av gravfält (RAÄ 6 och 7) och skålgropar (RAÄ 107 och 108). I öster ligger ett gravfält (RAÄ 133) som har beskrivits av Nordenskjöld. Han berättar att det bestod av ”10 till 12 ättekullar som innehöll lerkrukor, ben och kol. Intet nu synligt.” En kommentar i registret ställer frågan om det kan vara Lundbys bygravfält (FMIS). Nordväst om det nu aktuella undersökningsområdet finns RAÄ 112 som är en skålgropsliknande bildning och RAÄ 113 som består av skålgropar och stensättningar. Våren 2005 utfördes en förundersökning intill RAÄ 113 då några otydliga anläggningar samt en del skärvig sten påträffades i åkermarken, UV 3 (Granath 2005) (fig 2).

Metod och genomförande

Tolv schakt av olika längd och med en bredd av 1,5 meter togs i första hand upp på de tre ytor där husen skulle byggas. Två av huskropparna var cirka 150 m² stora medan den tredje var 200 m² stor. Schakt drogs även utanför dessa tre områden med tanke på kommande ledningar. Matjorden banades skiktvis av ner till anläggningsnivå och därefter till orörd marknivå med hjälp av grävskopa varefter handredskap användes. Schakten har mätts in digitalt och registrerats i Intrasis.

Undersökningsresultat

De sammanlagda ytor som banades av utgjorde tillsammans ungefär 200 m² och inom dessa påträffades tolv gravar (fig 3, 4). Gravfältet avtog åt sydöst men fortsätter åt nordöst och åt nordväst.

Det kunde konstateras att fornlämningsområdena tillhörande RAÄ 6, 7 och 133 inte sträckte sig till det aktuella undersökningsområdet. Dessa anläggningar skiljer sig från det nu påträffade flatmarksgravfältet. Gravarna som påträffades var mycket sönderplöjda och endast själva botten (0,02 – 0,03 meter) återstod. De avtecknade sig däremot tydligt i plan som runda formationer innehållande kol, sot och brända ben (fig 5). Undergrunden bestod mestadels av lera och där var gravarna sämst bevarade. Några av gravarna låg däremot i sand och var bättre bevarade med ett djup på upp till 0,08 meter. I åkermarken påträffades endast ett fåtal stenar vilket kan indikera att gravarna saknat överbyggnad. I en grav (A232) påträffades förutom brända ben (F1) resterna av en hartstätning. Anläggningen låg i den leriga delen av undersökningsområdet och även om bitarna från hartstätningen avtecknade sig tydligt i marken var graven skadad. En annan grav (A222) utgjordes av en brandgrop som var nedgrävd i ett sandigt parti av undersökningsområdet. Den bestod av brända ben som låg i kol- och sotblandad sand (fig 6). Den har ¹⁴C-daterats till äldre romersk järnålder (Ua-27668). I den södra delen av undersökningsområdet framkom också flera bitar keramik, som utgjorde bottendelen av en gravarna (F2). Godset var tegelfärgat på utsidan, svart på insidan och magrat med grova kvartskorn.

Troligen utgör inte det nu påträffade gravfältet en del av RAÄ 133. De båda gravfälten skiljs topografiskt av en svacka i terrängen samt även typmässigt. RAÄ 133 som beskrivits av Nordenskjöld skulle ha bestått av ”ättehögar”, vilket indikerar att gravarna snarare härrör från yngre järnålder. Eftersom RAÄ 133 varken har grävts eller daterats kan det dock inte uteslutas att där också fanns äldre gravar. Det är möjligt att det topografiska läget, som innebär att det båda områdena ligger mittemot varandra, kan ha haft betydelse för deras placering. En nyetablering av gravfältet RAÄ 133 kan ha skett i samband med att Lundby by bildades.

Åtgärdsförslag

Förundersökningen visade att det låg ett flatmarksgravfält från äldre järnåldern inom det aktuella undersökningsområdet. De tolv gravar som hittades var alla skadade av senare tiders odlingsverksamhet och endast bottarna återstod. Resultatet har visat att en arkeologisk slutundersökning bör ske innan eventuell exploatering av området. Det kvarvarande benmaterialet kan berätta om gravfältets struktur utifrån eventuella köns- och åldersfördelningar samt också om gravfältets användningstid. Gravfältets användningstid är intressant i relation till RAÄ 133 för att avgöra om det rör sig om två tidsmässigt parallella gravfält eller om RAÄ 133 har efterträtt det nu påträffade gravfältet.

Ansökan om tillstånd till exploatering ställs till Länsstyrelsen i Östergötlands län, kulturmiljöenheten. Länsstyrelsen fattar beslut i ärendet och anger vilka fortsatta arkeologiska åtgärder som kan komma att behövas.

Referenser

Granath, Y. 2005. *Arkeologi i äppelodling och åkermark. Arkeologisk förundersökning inom Styrstad 11:6 och Agetomta 2:3, Styrstad socken, Norrköpings kommun, Östergötland.*
Rapport UV Öst 2005:36.

Arkiv
FMIS.

Administrativa uppgifter

Riksantikvarieämbetets dnr: 422-2993-2005.
Länsstyrelsens dnr och datum för beslutet: 431-11443-05, 23/8-05.
Projektnummer: 1520701.
Undersökningstid: 5 och 7 september 2005.
Projektgrupp: Christina Helander.
Exploateringsyta: 500 m².
Undersökt yta: 200 m².
Läge: Ekonomiska kartan, blad 8G 8f Styrstad, edition 2 Mars 1981.
Koordinater för undersökningsytans mittpunkt: X 6492251, Y 1528590.
Fynd: Fnr 1-5. Förvaras tillfälligt på UV Öst, Linköping.
Intrasisprojektnummer: O2005097.

Bilagor

Bilaga 1 Planer

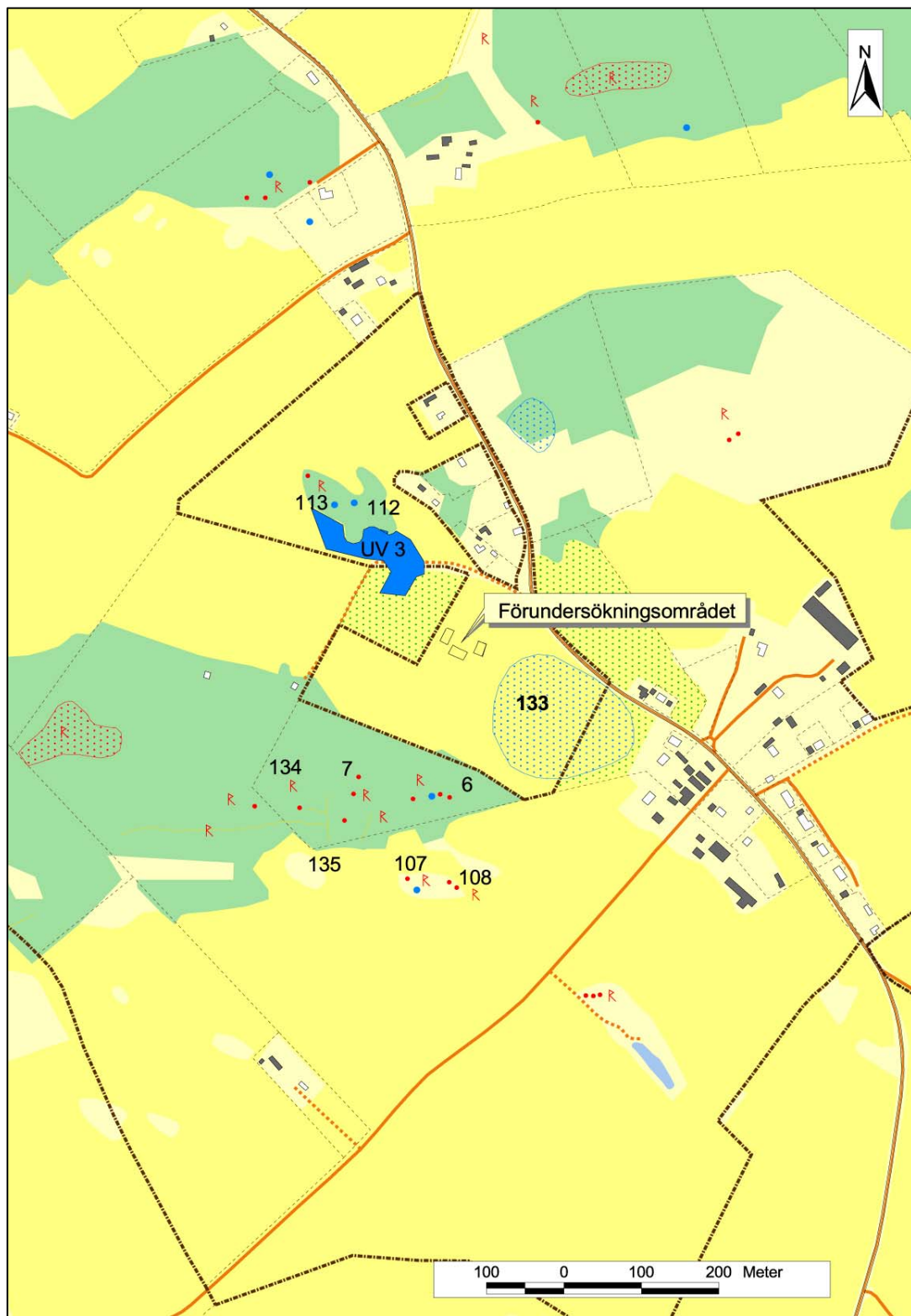

Fig 2. Fastighetskartan med fornlämningarna utmarkerade.

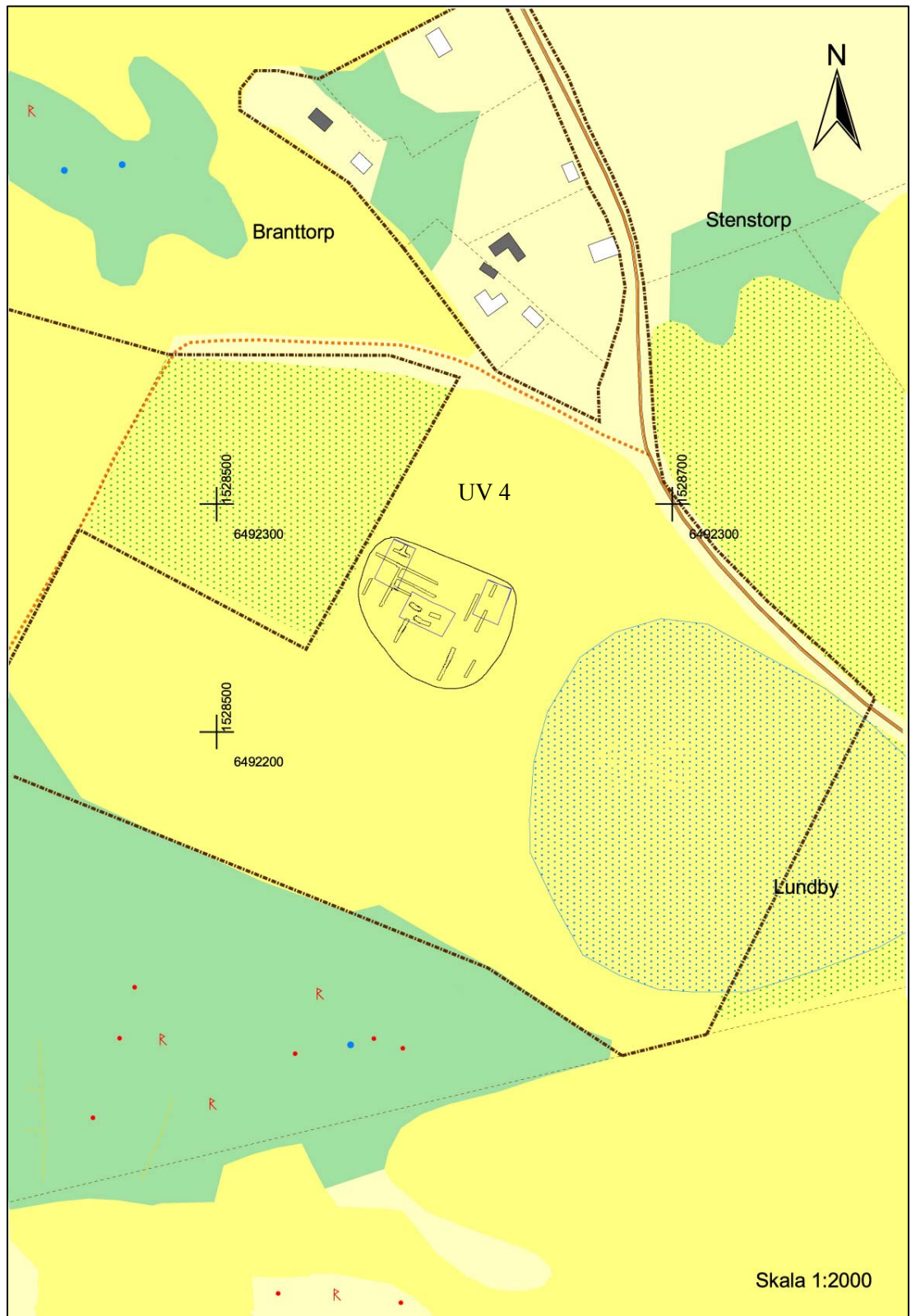

Fig 3. Undersökningsområdet med schakten samt utbredningen av UV 4 utmarkerade.

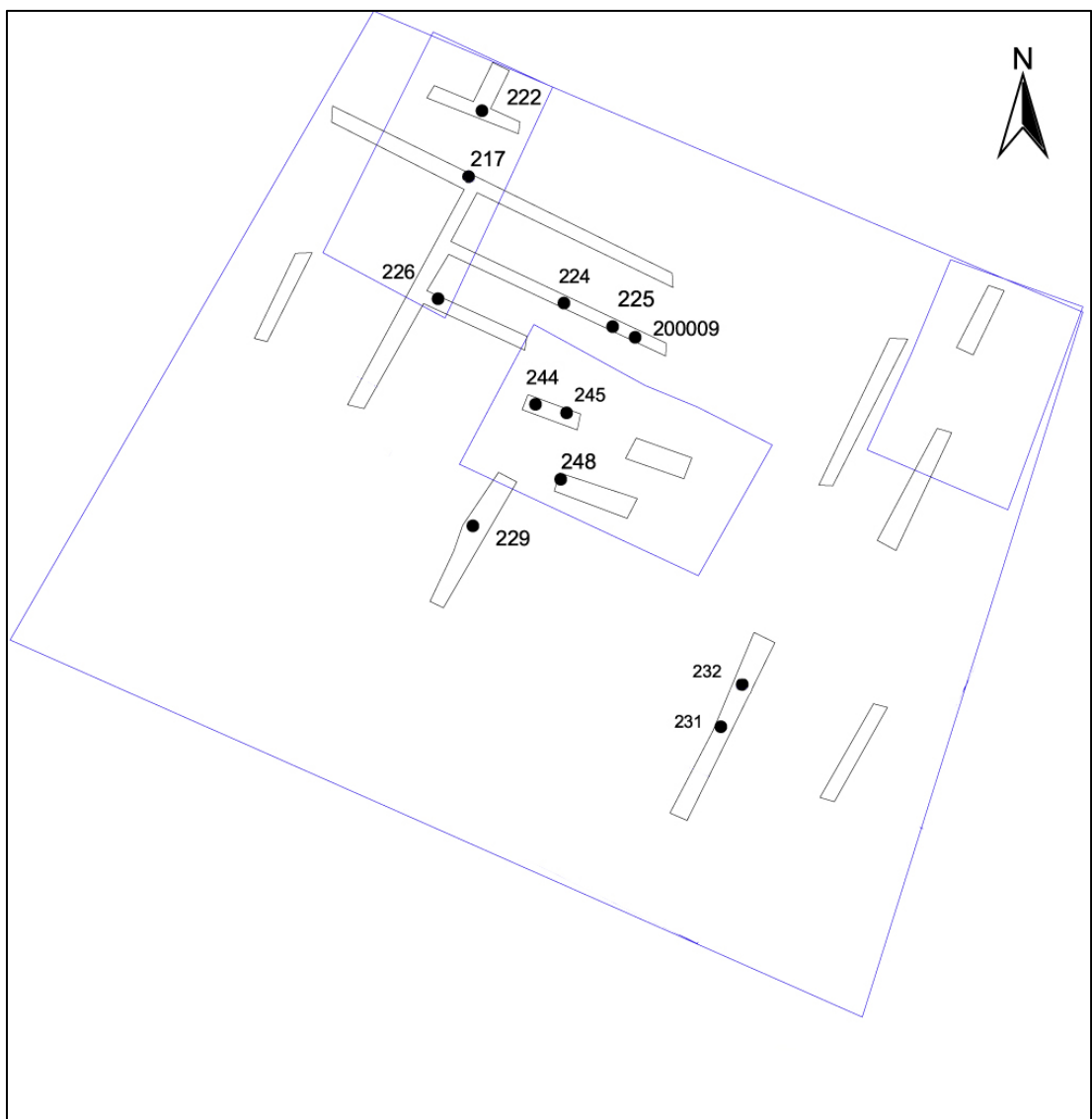

Fig 4. Gravarna med anläggningsnummer.

Bilaga 2.

Anläggningslista

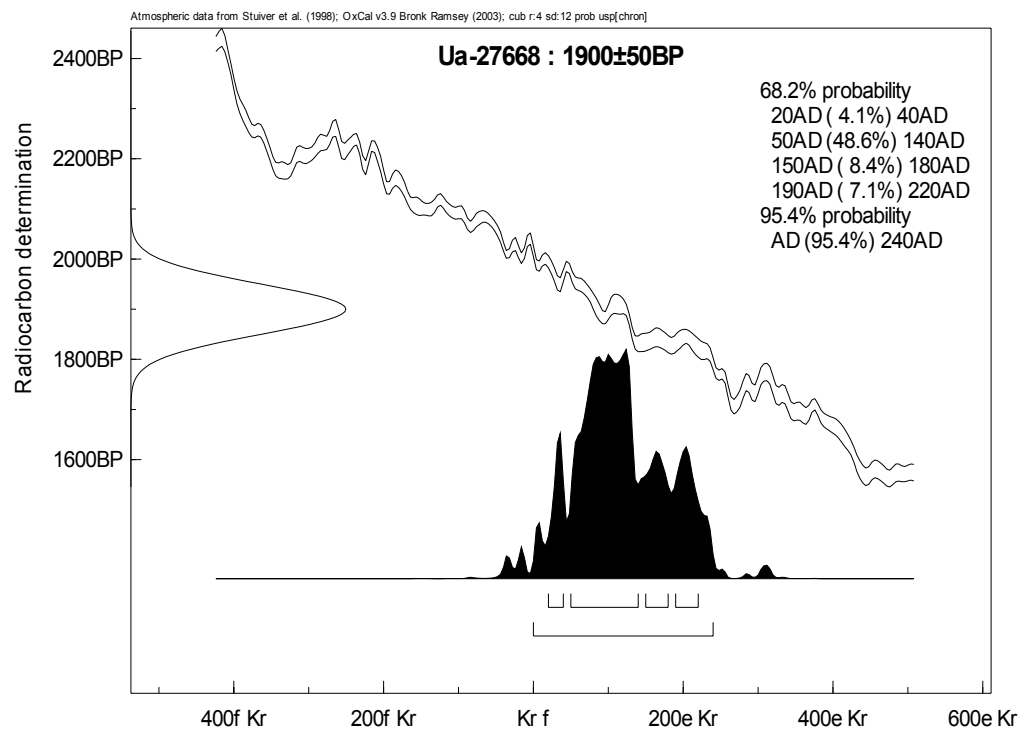
Anläggnings nr	Gravtyp	Längd x bredd	Djup	Anmärkning
217	Brandgrav	0,47 x 0,47 m		I sandig mark
222	Brandgrav	0,8 x 0,4 m	0,08 m	Brandgrop. I sandig mark.
224	Brandgrav	0,3 x 0,3 m	0,01 m	I lerig mark
225	Brandgrav			Botten
226	Brandgrav	0,3 x 0,3 m		Botten
229	Brandgrav	0,4 x 0,3 m		I lerig mark
231	Brandgrav	0,4 x 0,3 m		Botten. I lerig mark
232	Brandgrav	0,2 x 0,2 m		I lerig mark
244	Brandgrav			Botten. I lerig mark
245	Brandgrav			
248	Brandgrav			Botten
200009	Brandgrav	0,2 x 0,1 m	0,01 m	Botten. I sandig mark

Fyndlista

Fynd nr	Material	Sakord	Vikt	Anläggning
1	Harts	Svepkärl		232
2	Keramik	Urna	130 g	
3	Bränt ben		18 g	217
4	Bränt ben		3 g	224
5	Bränt ben		1 g	222

Bilaga 3

¹⁴C-datering

Bilaga 4

Foton

Fig 5. A217 i plan.

Fig 6. A222 i profil.

Bilaga 5

Nyantecknade UV-nummer

Norrköpings kommun
Styrstads socken

UV 4

Ek kartblad: 8G 8f Styrstad.

Art: Gravfält.

Höjd: 35-40 meter över havet.

Terräng: Området ligger i åkermark på en svag åsrygg som går i väst-nordvästlig – öst-sydöstlig riktning. I sydväst avgränsas området av en äppelodling som anlagts på 1950-talet.

Beskrivning: Ett flatmarksgravfält från äldre järnålder med gravar som har skadats av senare tiders odling. Området tycks begränsat till själva åsryggen men kan också fortsätta en bit nedanför denna åt nordöst och nordväst, in i äppelodlingen. Gravarna avtog i antal åt sydöst. I marken påträffades endast ett fåtal stenar, vilket kan indikera att det saknats gravöverbyggnader i någon större omfattning.